

Hollands Noorderkwartier betreft alle partijen bij de Kaderrichtlijn Water

Het ontwikkelen van maatregelenpakketten voor de Kaderrichtlijn Water raakt vele belangen en doelen. Daarom heeft het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier voor een intensieve integrale aanpak gekozen: bijna 40 gemeenten, ruim 30 maatschappelijk organisaties, het hoogheemraadschap zelf, Provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat werken mee aan de ontwikkeling van een bestuurlijk document. Door het bundelen van kennis en gezamenlijke verantwoordelijkheid streeft men naar een echte verbetering van de waterkwaliteit.

Vorig jaar september begon Hollands Noorderkwartier met de gedetailleerde analyse voor de KRW. Dit jaar moeten de waterkwaliteitsdoelen, maatregelen en bijbehorende kosten op het schaalniveau van oppervlaktewaterlichamen opgesteld worden met als resultaat een breed gedragen einddocument voor de bestuurlijke afweging.

Om van de KRW een werkbaar proces te maken met een breed gedragen eindproduct is het beheergebied van Hollands Noorderkwartier opgedeeld in vier regio's: Westfriesland, Noord-Kennemerland, Laag Holland en de Kop van Noord-Holland & Texel. Per deelgebied is een projectorganisatie opgezet met leden van gemeenten, het hoogheemraadschap en de provincie. De organisaties hebben een eigen verantwoordelijkheid voor de regionale aanpak binnen de kaders die vanuit de centrale procesgroep worden meegegeven. Er liggen dus ook vier regionale procesplannen. Naast de regionale projectorganisatie is er een aparte werkgroep voor de boezemwateren ingericht. Verder houdt nog een andere werkgroep zich bezig met het ontwikkelen van gezamenlijke kaders voor zaken als significante schade en kosteneffectiviteit. In de centrale procesgroep is ruimte voor afstemming tussen de regio's en inbreng vanuit Rijn-West, Provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat. Ook worden zowel regionale als overkoepelende klankbordgroepen ingesteld, die gevraagd zijn actief mee te denken in het proces.

Gemeentelijke procestrekkers

Bijzonder in deze opzet is dat in de helft van de regio's gewerkt wordt met gemeentelijke procestrekkers, die op projectbasis gedetacheerd zijn bij het hoogheemraadschap. Deze constructie is nieuw voor de betrokkenen en moet onderstrepen dat een gezamenlijk afwegingsproces met een gezamenlijke verantwoordelijkheid centraal staat. De gemeenteambassadeur (Willem van Douwen) en de Milieudienst Westfriesland (Barbara Harskamp) hebben dan ook mede een belangrijke rol gespeeld in de totstandkoming van deze opzet.

Deze constructie vraagt van de procestrekkers flexibiliteit om een gemeente-onafhankelijke pet op te zetten en tegelijkertijd gebruik te maken van het inzicht en de kennis van het reilen en zeilen van de betrokken gemeenten. Door middel van deze opzet krijgen de gemeenten ook een duidelijke rol in de implementatie van de KRW.

Motiveren kost tijd

De gekozen aanpak vergde een lange aanlooperperiode. Veel tijd is geïnvesteerd in het benaderen van partijen en het goed doordenken van de acties voor het komend jaar. Sinds begin dit jaar is het proces ook echt op gang en hebben bijna alle benaderde partijen aangegeven mee te doen, zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau.

Tijdens de eerste bijeenkomsten was bij gemeenten twijfel over nut en

noodzaak van de KRW ("we doen al zo veel") te horen. Motiveren en uitleggen kost tijd. Tijd om partijen hun eigen plek en rol te laten ontdekken en ruimte om zorgen en twijfels op tafel te kunnen leggen. Tot op heden heeft dan ook niemand het procesplan afgewezen. De keerzijde van deze medaille is dat het KRW-traject hierdoor ook een zware belasting in termen van tijd en inspanning vormt voor Hollands Noorderkwartier zelf.

Waardevolle combinaties

In totaal zijn ruim 40 maatschappelijke organisaties middels een brief uitgenodigd om mee te denken in de gebiedsprocessen. Tot op heden zijn uit een breed scala aan sectoren positieve reacties gekomen. Het gaat dan om partijen als de LTO, drinkwaterbedrijf PWN, Kamer van Koophandel en verscheidene natuurbehoudorganisaties. Uit de eerste bijeenkomsten blijkt dat het laten meedinken door deze organisaties over mogelijke maatregelen en knelpunten waardevol is. Het creëert een stimulans voor de overheden om verder te denken dan bestaand beleid en vormt een bron van relevante gebiedskennis. Door de maatschappelijke organisaties nadrukkelijk te vragen om niet alleen als klankbord te functioneren maar al aan het begin van het proces actief mee te denken, komt veel interactie en discussie op gang. Maatschappelijke organisaties reageren over het algemeen positief, maar geven wel aan

dat deelname aan alle regionale bijeenkomsten (vaak is er maar één contactpersoon voor het hele gebied) een zware belasting is voor de organisatie.

Praagmatisch werken: een nieuw denkkader

Werken volgens de zogeheten pragmatistische methode vraagt van de betrokkenen een heel nieuw denkkader. Het uitgangspunt "ik bedenk alles wat maar mogelijk is aan maatregelen in het gebied en bepaal daarmee mijn doel" is even wennen. Het werken zonder vooraf afgesproken doelstelling blijkt soms lastig. Want hoe praat je over maatregelen als je niet eerst de problematiek en ook je doel hebt vast gesteld? Dit betekent dat ook bij elke bijeenkomst opnieuw scherp moet worden neergezet welke kant men op werkt en welke knelpunten als uitgangspunt zijn genomen.

Binnenkort starten de werkgroepen met het bepalen van significante schade van mogelijke maatregelen. In feite is dit een (bestuurlijke) afweging. Men heeft misschien wel een beeld van wat 'significante schade' inhoudt, maar om objectief te bepalen waar de grens tussen wel en niet significant ligt, is in de praktijk onmogelijk. Dit begrip levert tot op heden dan ook zeer verschillende reacties op. Waar de één prima aan de slag kan met een subjectieve definitie (significante schade is wat ik niet aan mijn burgers kan verkopen of ze niet voor kan compenseren), heeft de ander behoefte aan een eenduidig uitgangspunt. Eén van de werkgroepen zal criteria opstellen op basis waarvan de regio's hun inschatting van significante schade kunnen maken. De keuze 'ja/nee significante schade' blijft echter te allen tijde bij de regio's liggen.

Communicatie

Tot slot ervaart men in de regio dat de KRW soms een moeilijk te verkopen verhaal blijft. De problematiek is lastig om te illustreren. Want hoe leg je iemand uit dat zijn polderloten - die niet stinken of zichtbaar vies zijn - niet voldoen aan wat volgens de definities van KRW goed ecologisch

potentieel is? Deze discrepantie tussen ecologische KRW-doelstellingen en een herkenbare werkelijkheid voor leken maakt het ook lastig om baten van investeringen te kunnen benoemen. Binnen het traject is veel aandacht voor communicatie en wordt gebruik gemaakt van verschillende communicatiemiddelen om de (ingewikkelde) ecologische technieken en begrippen zo goed mogelijk uit te leggen. Zo zijn overzichtelijke gebiedskaarten ontwikkeld die tijdens bijeenkomsten kunnen worden opgehangen, wordt een internetpagina ontwikkeld met actuele informatie en gaat periodiek een digitale nieuwsbrief de deur uit. Deze zal met name gebruikt worden om ook de achterban van de deelnemers op de hoogte te houden.

Omgaan met onzekerheden

Uitgangspunt van de detailanalyse is dat gewerkt wordt met beschikbare gegevens. Als die niet aanwezig zijn, worden landelijk bekende kentallen gebruikt of wordt over gegaan op 'expert judgement'. Dit is een lastig element in het proces. De KRW vraagt vaak om parameters die voorheen niet gemeten zijn of waarvoor nog niet altijd duidelijke normen bestaan. Het geschikt maken van data voor de Kaderrichtlijn Water vormt daardoor een zware dobber. Bovendien is het beheergebied van Hollands Noorderkwartier opgedeeld in bijna 60 waterlichamen. Dit maakt het haast onmogelijk om voor alle waterlichamen een locatiespecifiek profiel op te stellen zonder extra onderzoek te doen; een stap waarvoor in dit proces geen tijd is.

Ook de rol en functionaliteit van de KRW-verkenner, die momenteel gevuld en getest wordt, zal nog duidelijk moeten worden. Hollands Noorderkwartier gaat er vanuit dat de verkenner met name in de toekomst een bruikbaar instrument wordt. In deze fase zal het model vooral een ondersteuning vormen voor het ontwikkelen van globale beschouwingen en trends. Het bepalen van de effecten van maatregelen wordt hiermee een uitdaging. De verwachting is dan ook dat onderzoeksvragen onderdeel uit zullen gaan maken van het maatregelenpakket voor 2015.

Daarnaast moet goed in de gaten worden gehouden dat met Rijkswaterstaat en Provincie Noord-Holland tijdig de juiste uitgangspunten en achtergrondinformatie afgestemd worden. Ook deze organisaties zijn nog zoekende; daarom zijn hun uitgangspunten op dit moment soms nog niet altijd helder. Met name over de integratie van Natura 2000-doelen in het KRW-maatregelenpakket bestaat op dit moment nog veel onduidelijkheid. Maar ook de eisen die gesteld worden aan de waterparels in het gebied, zijn nog niet bekend.

Regionale besluitvorming in 2008

Regionale samenwerking moet ook uitmonden in regionale besluitvorming. Om de geleiding naar de uiteindelijke besluitvorming succesvol te laten verlopen, zijn in de verschillende regio's stuurgroepen ingesteld met hierin de participerende regionale overheden. Vooruitlopend op het stroomgebiedbeheersplan vindt begin 2008 regionale besluitvorming over doelen en maatregelen plaats. In het integrale besluitvormingsdocument, met onderliggend de gebiedsanalyse, komt de samenhang binnen de regio naar voren en wordt helder welk aandeel elke organisatie hierin levert. Dit aandeel wordt daarna vertaald in de eigen beleidsdocumenten en vormt de basis voor het stroomgebiedbeheersplan. Bijzonder aandachtspunt vormen de maatregelen die maatschappelijke organisaties kunnen leveren op basis van vrijwilligheid. Deze zullen niet worden opgegeven aan Brussel en worden ook niet vastgelegd in de regionale besluitvorming. Wat spreken we hierover af en hoe ondersteunen wij deze initiatieven als overheden? Dit zal in de loop van dit jaar verder moeten worden vormgegeven.

Een spannend jaar

Ondanks de onzekerheden zijn de verwachtingen voor dit jaar hoog gespannen. Hoe dan ook zal de grootste uitdaging zijn om het proces boeiend te houden voor alle betrokken partijen. Ook hoe er omgegaan moet worden met het afhaken van partijen als die zich niet kunnen vinden in bepaalde richtingen en/of maatregelen, zal nog duidelijk moeten worden. Dit betekent ook helder maken en houden wat de KRW oplevert voor alle partijen, zowel voor hoogheemraadschap, provincie en gemeenten als maatschappelijke organisaties en de individuele burger. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is op weg naar een breed gedragen implementatie van de Kaderrichtlijn Water. Maar het succes van het traject staat en valt met het enthousiasme van de betrokkenen en hun vermogen om anderen te motiveren en inspireren.

Jan Willem Huizinga
(Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier)
Marianne Hilders
(DHV)
Barbara Harskamp
(Milieudienst West-Friesland)

